

עורך: ט' וינר

חברי מערכת:

א' אורגד	א' קרן
נ' גלון	ג' שגב
ג' לייטנר	א' שמשוני
א' קלמנט	א' בומזון
נ' שפיגל	ש' הרוש
ע' שטינמן	ש' פרידמן
ד' אלעד	ע' רוזנר
ג' דנק	ר' שחר
ג' סימון	

הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל

ת"ד 22, רעננה 43100,

טל' 09-7419929; פקס 09-7431778

ivma@zahav.net.il

בעלי תפקידים בהסתדרות הרופאים
הווטרינרים בישראל:

י' סמינה - יו"ר

ד' דגן - מזכיר

א' מרקוביץ - גזבר

דבר העורך

ט' וינר..... 8

הראשונים: פרק בהיסטוריה של הרפואה הווטרינרית בישראל

א' שמשוני..... 9

תקצירים

היסטוריה קצרה של דבר הבקר בארץ ישראל

א' פרידגוט..... 16

קביעת הפרוגנוזה של כלבים וחתולים עם פגיעה כלייתית חריפה

ג' שגב..... 16

סקירה על האפיון המולקולארי של נגיף דבר חזירים קלאסי (CSFV)

ה' צ'נג, ה"ו כאו, ד"י וו, י"ד כו..... 16

התפרצות קטלנית של זיהום בנגיף פרוו בכלבים: זיהוי ראשון של נגיף פרוו מסוג CPV-2c בישראל וספטיסמיה על רקע חיידק אשרישיה קולי ודלקת קרום המוח

ר' ניבי, ש' כהאן, ש' פר, א' קרניאלי, א' קרניאל, א' ארוך..... 17

טפילי מעיים בכלבים בכלביית מחסה וגורמי סיכון הקשורים במתקן ובאחזקתו

א' אורטוניו, ח' כאסטלה..... 17

שיחזור תלת מימדי של הקיבה והמעיים של ארנב ניוזלנדי לפי הדמיה טומוגרפית ממוחשבת

מ"א דיין, כ' בסולוק..... 18

מבנה מקרוסקופי ומיקרוסקופי של גבשושיות (Papillae) הלשון של אריה צעיר

ב' טופרק, י' אולוסוי..... 18

תמונת השער:

הבולדוג הצרפתי

מקובל להניח שמקורו של הבולדוג הצרפתי הוא דווקא מאנגליה. במהלך המהפכה התעשייתית הכלבים הובאו לצרפת ע"י פועלים אנגלים מובטלים מנוטינגהם שחיפשו עבודה בצרפת. הבולדוג הצרפתי זכה ליוקרה בצרפת והדרישה אליו עלתה. הבולדוג הצרפתי צבר פופולאריות בשנות ה-90 באנגליה ומאוחר יותר גם בארה"ב. כלב זה דורש קשר הדוק עם בני אדם. הבולדוגים הם כלבים סבלניים ונוחים מאוד עם ילדים. ככלבים ברקוצפליים יש להם קשיים

בוויסות חום גופם, לכן הם סובלים מקשיים במזג אוויר חם במיוחד. הבולדוג הצרפתי נוטה לסבול ממספר מחלות: מחלות מפרקים, בעיות בעמוד השדרה, מחלות לב ובעיות בעיניים.

דבר העורך

השנה אנו חוגגים 250 שנה ליסוד הרפואה הווטרिनרית. בית הספר הראשון לרפואה וטרינרית נוסד בליון, צרפת, בשנת 1761 ע"י Claude Bourgelat, שהצליח לשכנע את מלך צרפת לואי ה־XV להכשיר מומחים לטיפול במחלות בעלי חיים. הוא הצליח לשכנע את המלך בעיקר בגלל מחלת דבר הבקר, שפגעה קשות בכלכלה החקלאית באותם זמנים. Claude Bourgelat נחשב לאבי הרפואה הווטריןרית המודרנית.

הרעיון אומץ במהירות בכל רחבי אירופה, ועד סוף המאה הוקמו עוד 19 בתי ספר לווטריןרית. במהלך שנה זו (2011) יתקיימו אירועים רבים ברחבי העולם לאזכור שנת הווטריןרית. מהדורה זו של גיליון "רפואה ווטרינרית" מוקדש לחגיגת 250 שנה למקצוע. המהדורה מכילה היסטוריה קצרה של חלוצי הרפואה הווטריןרית בישראל, שנכתבה ע"י פרופ' ארנון שמשוני. למרבה המזל, זוהי גם השנה בה העולם מיגר את מחלת דבר הבקר, אחת המחלות הקשות ביותר שפגעה בבעלי חיים. הדו"ח הסופי של וועדת Joint FAO/OIE שדן במיגור דבר הבקר, כלול בגיליון זה. על מנת להשלים את התמונה, נכתבה ההיסטוריה של מחלת דבר הבקר בישראל ע"י ד"ר אורלי פרידגוט מהמחלקה לווטריןרית במכון הווטריןרי ע"ש קימרון.

בנוסף, חוגג העיתון "רפואה ווטרינרית" את פתיחת אתר האינטרנט החדש – כתובת האתר היא:

www.ijvm.org.il. האתר מאפשר לקורא לראות את הגיליונות של "רפואה ווטרינרית" מהשנים האחרונות. מהדורות נוספות, ישנות יותר, יוספו בהמשך. אנו מקווים שבמשך הזמן יופיעו באתר כל מהדורות כתב העת "רפואה ווטרינרית".

אני מזמין את כולכם להיכנס לאתר ולגלוש בו. עם הכניסה לאתר קיימת אפשרות רישום, המאפשרת התקשרות עם הנרשמים ועדכונים שונים. באתר ניתן לחפש באמצעות מילות מפתח או שם המחבר. למעוניינים ישנה אפשרות לשמור או להדפיס מאמרים בודדים מהגיליונות ב"PDF". האתר מעוצב בצורה ידידותית למשתמש. מספר חברי מערכת כבר ביקרו באתר והביעו את שביעות רצונם ממתכונתו. תקוותי היא שאתר זה יהיה נגיש יותר לאנשים בכל רחבי העולם. אשמח אם תשלחו הערות לגבי האתר ועל ידי כך יתאפשר שיפורו בהמשך. את ההערות ניתן לשלוח לדואר האלקטרוני המופיע באתר.

חדשות טובות הן שה"citation index" של כתב העת כבר עלה. תקוותי היא שעובדה זו תאפשר לנו להתקדם ולהשתפר יותר גם בעתיד. אני מנצל הזדמנות זו לאחל לכולם בשם המערכת, שנת בריאות, שגשוג ואושר. שנה טובה.

ד"ר טוביה וינר
עורך רפואה ווטרינרית

הראשונים: פרק בהיסטוריה של הרפואה הווטרנרית בישראל

א' שמשוני

מנהל השירותים הווטרנריים ובריאות המקנה, מדינת ישראל (1974-1999)

על פי הרצאה בטכס הענקת תעודות לבוגרי מחזור כ"ב, ביה"ס לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, רחובות, 4.7.2011

ע"י "חיל המשלוח המצרי" בפיקודו של גנרל סר אדמונד אלנבי מידי הטורקים, אישרה מועצת חבר הלאומים בג'נבה, את המנדט הבריטי על ארץ ישראל. בעקבות כך התקיים לראשונה מפקד אוכלוסין של האוכלוסייה באזור. על פי המפקד, אוכלוסיית פלשתינה-א"י מנתה אז כ-700 אלף איש, מתוכם כ-70 אלף יהודים. באותה עת היו בארץ 17 וטרינרים. מתוכם, שבעה במשרות מלאות בשרות הווטרנרי הממשלתי: שני בריטים (שאחד מהם, ג.מ. סמית, מילא את תפקיד הרופא הווטרנר הראשי), ארבעה ערבים (ביפו, שכם, ירושלים ונצרת) ויהודי אחד (בחיפה). כמו כן הועסקו שלשה וטרינרים במשרות ממשלתיות חלקיות, מהם שניים יהודים ואחד יווני. ארבעה וטרינרים יהודים נוספים עבדו מחוץ לשירות הממשלה, בעיקר במשקי החי של ההתיישבות היהודית. היו בארץ עוד שני וטרינרים מצריים ויווני אחד.

ביום ששי, 7 ביולי 1922, עם שחר, יוצא ד"ר שלמה (זיגמונד) פרוינד מביתו שבמושבה יבנאל, בגליל התחתון, ועולה על סוסו כבכל בוקר; אך הבוקר הוא אינו יוצא לביקורים ברפתות ובאורוות ביבנאל וסביבתה אלא רוכב לתחנת הרכבת שבצמח כדי להגיע לחיפה. הוא הוזמן להשתתף בפגישה שתעסוק בהקמת ארגון רופאים וטרינרים עבריים בארץ ישראל. מצמח יוצאת, מדי בוקר, רכבת לחיפה, נסיעה בת קרוב לחמש שעות. ואולם כשהרוכב בן ה-27 מגיע לדגניה, קרוב לשני ק"מ מצמח, הוא נוכח שאחר את הרכבת – שורה ארוכה של קרונות נוסעים וקרונות משא עם תוצרת חקלאית ממשקי עמק הירדן – חולפת על פניו בדרכה לחיפה (תמונות מס' 2-3).

שנת 1922 תעמוד במרכז עניינינו מסיבות נוספות. כקוריוז ניתן למנות כקישור גם את העובדה שאתם בוגרי המחזור ה-22 של ביה"ס "קורט" לרפואה וטרינרית.

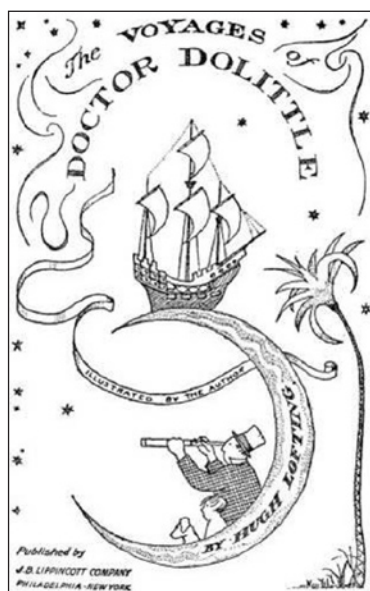
לפיכך, האסיפה נפתחת בשבת, 8 ביולי 1922, בביתו של ד"ר יצחק מססונוב, בשדרות בת-גלים 10, בהיעדרו של ד"ר פרוינד. מספר

בוגרים יקרים ובני משפחותיהם, מורים, חברי סגל בית-הספר, נכבדי –

דיקן הפקולטה לחקלאות הזכיר קודם בדבריו את ד"ר ג'יימס הרויט. סיפוריו של הרויט על בעלי חיים ועל בעליהם, מכפרי יורקשייר הירוקה, הקסימו רבים מכם ואולי אף תרמו, במידה זו או אחרת, להחלטתכם ללכת בעקבותיו ולהקדיש שבע משנותיכם המובחרות ללימודי הרפואה הווטרנרית.

ג'יימס הארויט של בני דורי היה ד"ר ג'ון דוליטל. אמנם הוא לא היה רופא וטרינר אלא רופא "פשוט", רופא אנוש, שנהג לאסוף בעלי חיים חולים לביתו ולרפא אותם, ובעזרתה של התוכנית פוליניזיה למד לדבר את שפת החיות, כשלמה המלך "שלנו" בשעתו. בעיני בני דורי וגם בעיני צעירים מאיתנו, נחשב ג'ון דוליטל כווטרנר האולטימטיבי והשם "דוקטור דוליטל" הפך לסמל – הכינוי לרופא וטרינר, דרך כלל. הספר "מסעות ד"ר דוליטל", "The Voyages of Doctor Dolittle" מאת יו לופטינג, יצא לאור באנגליה בשנת 1922. דורות של ילדים קראו ספר זה בשקיקה; במהלך השנים תורגם מספר פעמים לעברית, ועדיין נקרא על ידי ילדים רבים – לרבות נכדיי (תמונה מס' 1).

ב-24 ביולי 1922, קרוב לארבע שנים לאחר כיבוש הארץ

תמונה מס' 1

תמונה מס' 3: רכבת העמק

תמונה מס' 2:
ד"ר שלמה פרוינד, יבנאל, 1922

לעדריו של הסולטאן – נשלח שם טוב מאיסטנבול לחקור את המגיפה ולסייע בעצירתה. הוא מגלה שהמחלה הגיעה ארצה בבקר שהגיע לנמל יפו מטורקיה ולא, כפי שהניחו קודם, ממצרים ומסודן, והופצה דרך שוק הבהמות בלוד. להגנה על הבקר נהוג היה באותם ימים, להזריק לפרות אנטי-סרום. המלצת המשרד הראשי באיסטנבול היא להזריק 25 סמ"ק לפרה, אך ד"ר שם טוב נוכח במהלך עבודתו כי כמות זו אינה מקנה הגנה מספקת לבקר המקומי ומחליט להזריק 100 סמ"ק לראש. החלטתו מסתמכת גם על מידע שהגיע אליו על תצפיות בסודן ובמצרים, שנערכו ע"י החוקר הגרמני ד"ר רוברט קוך, שבעקבותיהן המליץ על מינון גבוה של הנסיוב. הפקידים בקושטא דורשים דיווח והסבר לכך שמגיעות מירושלים בקשות למשלוחים נוספים של הנסיוב. מה שווה יותר מאלף מילים כתובות, גם ב-1904? מוזמן

משתתפיה – ארבעה: בעל הבית ושלושת אורחיו – ד"ר יוסף שם טוב (סינטו), ד"ר משה כספי (סרברסקי) וד"ר יעקב קבקביץ (לימים נריה, אשר יזם את האסיפה, עם סמסונוב). דיוניהם מסוכמים – פה אחד – ביום ראשון, 9 ביולי, בהחלטה על יסוד "אגודה של הרופאים הווטרינרים העברים בא"י ועל הצטרפותה, כסקציה וטרינרית" בעלת זכויות אוטונומיות בכל השאלות המקצועיות" להסתדרות הרפואית העברית בא"י. הודעה על הקמת האגודה מתפרסמת בביטאון ההסתדרות הרפואית ובירחון החקלאי "השדה" (בנובמבר 1928 החליטה האסיפה הכללית של האגודה, בחיפה, להיפרד מההסתדרות הרפואית ולהקים ארגון עצמאי בשם "הסתדרות הרופאים הווטרינרים בארץ ישראל" – "The Palestine Veterinary Surgeons Association"; לימים – "הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל" (ה.ר.ו.י.).

את התקופה הבראשיתית הזו נסקור דרך סיפורם המקוצר של החמישה – הארבעה שהגיעו והרוכב המתוסכל – לפי סדר כניסתם לעבודה בארץ ישראל (תמונה מס' 4).

ראשון (1904) הגיע ד"ר יוסף שם טוב (סינטו). יליד סרס (Seres) שלייד סלוניקי, 1879, אז – תחת השלטון העותמני, סיים בשנת 1900 את לימודי הרפואה הווטרינרית בקושטא, היא איסטנבול. בשנת 1903 פורצת בארץ, שהייתה פרובינציה נידחת באימפריה העות'מאנית, מגיפת דבר הבקר. כאשר המחלה, בשנת 1904, חודרת גם

תמונה מס' 4: החמישה (בסוגריים – שנת תחילת העבודה בארץ כווטרינר)

צלם. וכך אנו זוכים בתמונתו ההיסטורית משנת 1904 של ד"ר שם־טוב כשהוא מזריק, עם עוזריו, נסיון דבר הבקר לפרה בכפר סילוואן (תמונה מס' 5).

לאחר הדברת גל מגיפה זה הוא נשאר בירושלים, משרת כווטרינר בצבא הטורקי במלחמת העולם הראשונה – תחילה כמנהל בית־חולים לגמלים בא"י ולאחר מכן שנה בגליפולי. בעקבות כיבוש הארץ בידי הבריטים, הוא מצטרף לשירות הווטרינרי של ממשלת המנדט הבריטי במשרה חלקית. במקביל, עבד בחברת "צער בעלי חיים". ביולי 1922 הוא משתתף באסיפה בבית גלים. שם טוב יצא לגמלאות בשנת 1935 ונפטר בשנת 1967, בגיל 88.

הסופר שמואל יוסף (ש"י) עגנון, זוכה פרס נובל, הקדיש אחד מיפוריו לד"ר שם־טוב. להלן הסיפור, כפי שהודפס על השער האחורי של חוברת היובל להקמתה של ה.ר.ג.י. (תמונה מס' 6).

השני (1914) בסדר הכניסה לעבודת הרפואה הווטרינרית בארץ היה **ד"ר יצחק סמסונוב**, שעלה עם הוריו מגומל שברוסיה הלבנה בשנת 1890, בהיותו בן תשע – בן הזקונים מתוך ששה. הם התיישבו בחדרה על האדמה שרכשו מאגודת "חובבי ציון" עוד בהיותם ברוסיה. לאחר סיום ב"ה החקלאי במקווה ישראל, נשלח על ידי האדמיניסטרציה של הברון ללמוד רפואה וטרינרית באלפור שבצרפת. בשנת 1909 חזר והחל לעבוד במושבות הברון רוטשילד. שליטתו בשפות נוספות לעברית – אידיש, ערבית, טורקית, צרפתית וגם אנגלית סייעה לו רבות, בקשריו עם האיכרים היהודים דוברי האידיש, הפלחים והבדואים, השלטונות התורכיים, נציגי הברון בארץ (שהתכתבו בצרפתית) ולימים הבריטים.

אחד משטחי פעילותו החשובים של סמסונוב בשנות עבודתו הראשונות היה הטיפול בדבר הבקר, מחלה מגפתית ממיתה שעשתה שמות במקנה המקומי. בשנת 1910 נגרמו נזקים קשים למתיישבי פתח תקווה אך לא היה ניתן להשיג את הנסיון (אנטי־סרום), ששימש באותם זמנים כאמצעי המניעה (והטיפול...) היחידי כנגד המחלה. סמסונוב יזם רכישת פרות כדי להפיק מהן את הנסיון בכוחות עצמו בפתח תקווה. הוא פנה לנציג הברון, ז'ול (יואל) רוזנהק, במיברק ("טלגרמה") בצרפתית, שנשלח מיפו למשרדו של הלה בנצרת, בבקשה לסיועו הדחוף במימון רכישת ראשי הבקר והפקת הנסיון גם

תמונה מס' 5: ד"ר שם־טוב מזריק נגד דבר הבקר. כפר סילוון, ירושלים 1904

ד"ר יוסף שם־טוב מזריק נסיון נגד דבר הבקר בכפר השילוח (סילוואן), מול הר־ציון, ירושלים, בשנת 1904

רופא כהמות צעיר יהודי ממוסא נמנע לפקח על בהמותיו של הטולטן בארץ. יום אחד עשה בכפר אחד בעמקו של מיבר. בחזירתו משם עמד לפניה נשא עיניו רואה, ים המלח מכאן ומקום מקדישנו מכאן ורחק צוה מנשבת האוויר טוב ונאה מכל המיזמות שבארץ. ירד מעל החמור והתחיל מטיל והולך כשהוא עושה לו דרך בין קוצים ובוקנים ואבני צור ומתהדר וחושב, מי יתנגד לדור כאן עם אחיו וילדיו, ואילו לדור כאן אי אפשר היה שרוחק הוא המקום מן היישוב ולא היה בו סימן של יישוב ולא שום גפס היה חרץ מעוף השמים ומיני טרפים. עשה הרופא עד שהחטיף היום והגיעה עת לחזור לעיר. עלה על החמור וחזר לעיר.

לאחר קצת ימים חזר ובא, לאחר קצת ימים חזר ובא, כך פעמים הרבה. בתגילגל הדבר שהלחה לו לערבי פרתו, הביאה אצל הרופא, עשה לה רפואה ונתרפאה.

לימים חלתה אחרת, הביאה אצל הרופא עשה לה רפואה ונתרפאה, שמע הערבי שמבקש הוא הרופא להקים לו סוכת קיץ מחוצה לעיר, אמר לו הערבי: קרקע יש לי בסביב העיר, אם יפה לך הרי היא שלך. נמצא שהוא המקום שנתאה לו הרופא. קנה הרופא מן הערבי חלקת אדמה של שלושים דונם ובנה לו סוכת קיץ וזכה לו בור ונטע לו גן ועשה לו פחדים שקדים. לגלגו עליו כל הפיקחים שבירושלים ואמרו, קבר אותו אדם את מעותיו במדבר. אבל הוא היה ימח בחלקו וכל יום שיהיה סנוי מעבודתו היה רוכב על החמור ובא ומתעסק בנטיעותיו ופעמים לקח עמו את אשתו הצעירה ואת בניו הרכיב לשתף אותם בהנאתו.

באה המלחמה הגדולה והרגה על כל סביבותיה והחריבה בשעה אחת מה שבנו דורות הרבה.

(מתוך הספר "האיש והעמים" פרק י"ב עמ' 151)
לשיי עגנון (1914)

תמונה מס' 6

נשלח לוורשה, שם סיים את הגימנסיה (תוך שלקראת סוף לימודיו הוא מתנדב לצבא הצאר למלחמת רוסיה יפן, משנת 1912 בוולדיבוסטוק וחוזר לוורשה להשלמת לימודיו). בשנת 1914 סיים את לימודי הרפואה הווטרינרית באוניברסיטה. הוא נשלח לחבל טומסק לטיפול במגיפת דבר הבקר ומחלת דלקת הראות וקרום הריאות בבקר. בתקופת משפט בייליס ובהשפעת זאב ז'בוטינסקי נתפס ד"ר סרברסקי לציונות; בשנת 1914 הוא מפליג עם אשתו באנייה "אודסה 2" לא". אחד המצטרפים לאנייה בקושטא הוא משה שרתוק (שרת); בהשפעתו הפך משה סרברסקי לכספי. תחילה הוא משמש כרופא וטרינר למושבות חולדה, בן שמן, גדרה, עקרון ועוד; משנת 1914 הוא משמש, על פי הזמנתו של קראוזה, מנהל ביה"ס "מקווה ישראל", כרופא וטרינר וכמורה לזואוטכניקה ובכך ימשיך עד 1926. על סגנון חייו בימיו הראשונים בארץ ניתן ללמוד ממכתבו של כספי לד"ר ארתור רופין, "אבי ההתיישבות הציונית" – שעמד בראש "המשרד הארצישראלי" ביפו, וניהל את כל פעולות ההתיישבות של התנועה הציונית העולמית (תמונה מס' 8).

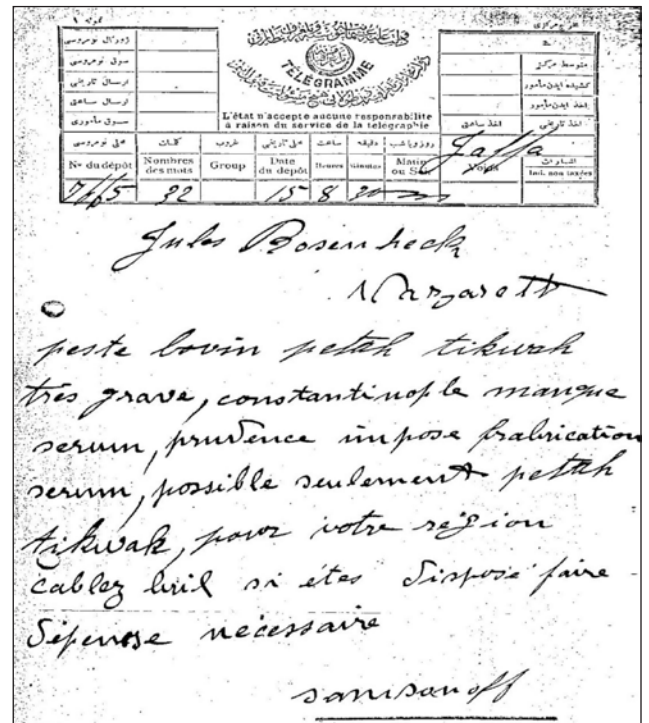
במהלך מלחמת העולם הראשונה היה, ככל הנתינים הזרים, מועמד לגירוש מהארץ אך הוא ניצל מכך על ידי מעבר למגורים במקווה ישראל ועבודה בשירות הצבא הטורקי. עם כיבוש הארץ ע"י הבריטים, הועסק במשרה חלקית ע"י השלטון הצבאי בלוחמה כנגד דבר הבקר. כספי היה הווטרינר הראשון שפתח קליניקה פרטית ביפו ובתל-אביב לטיפול בסוסי עבודה, רפתות חלב פרטיות וגם לכלבים, לרבות בית-חולים ומרפאה מודרניים במושגי הזמן (בשכונת פלורנטין דהיום).

בשנת 1918 פתח כספי, לבקשת המוסדות המיישבים, "בית ספר לעוזרים וטרינרים" וקיים אותו במשך שני מחזורים. ס"ה למדו בהם 15 תלמידים, שנתמכו כספית על ידי "ועד הצירים" (ועד של 11 מנהיגים ציונים שהוקם בעקבות הצהרת בלפור ופעל בין השנים 1918-1921; קודמו של "הוועד הלאומי"). חלק גדול מבוגרי ביה"ס של כספי פנו לאחר מכן ללימודי רפואה וטרינרית בחו"ל, לרבות שטורמן (שהיה, לימים, הרופא הראשי של "החקלאית"), אשכנזי, פורטוגלי, בן-יוסף ועוד.

משנת 1919 עד 1926 שימש כספי כרופא וטרינר של בית המטבחים ביפו.

כאשר תל-אביב הייתה לעיר וקם בה בית מטבחים ברחוב הירקון, מונה ד"ר כספי לתפקיד רופא וטרינר עירוני ומנהל בית המטבחים, תפקיד בו נשא מ'28-1926. בשנים 1939-60 היה הרופא הווטרינר העירוני בנתניה, ואז יצא לגמלאות. בנו ברוך הלך בעקבותיו, למד רפואה וטרינרית באדינבורו, סקוטלנד והמשיך בהפעלת המרפאה.

ד"ר משה כספי היה פעיל בה.ר.ו.י. במשך כל חייו; הוא נפטר בשנת 1969 בגיל 85.

תמונה מס' 7

לצרכי אזורים אחרים, וזאת לנוכח תשובת קונסטנטינופול כי "אין נסיוב" (תמונה מס' 7).

עבודתו סייעה מאד לאיכרים; כשהחלה מלחמת העולם הראשונה, גויס לצבא, שרת כסרן בצבא הטורקי והתגורר עם משפחתו בדמשק. הוא שמש כמנהל ורופא וטרינר של אורוות הסוסים והפרדים של הצבא הטורקי בדמשק. לקראת סוף שלטון הטורקים, נאסר באשמת ריגול לטובת צרפת ואנגליה ונכלא בכלא דמשק. הייתה זו תקופת ניל"י ושרה אהרונוסון. אח לצרה בכלא היה גם ד"ר טיכו, רופא העיניים המפורסם. לקראת סוף המלחמה שוחרר מהכלא מחוסר הוכחות, והוחזר לתפקידו. לאחר המלחמה שב להתגורר שוב בבית המשפחה בחדרה וחידש עבודתו במושבות הברון (פיק"א) וכרופא פרטי בצפון הארץ. בשנת 1921 צורף לשירות הווטרינרי הממשלתי המנדטורי במשרה מלאה, כ"קצין וטרינרי מחוזי" לחיפה ונפותיה ותפקיד זה מילא, תוך המשך קשריו עם מושבות הגליל והשומרון, עד צאתו לגמלאות ב-1939. הוא היה הבכיר בשירות זה בין הווטרינרים היהודים. ד"ר סמסונוב היה ממקימי שכונת בת-גלים בחיפה, בשנים 1921-1922. בביתו שם נתקיימה, ביולי 1922, ביזמה משותפת עם ד"ר נריה, אסיפת היסוד של הסתדרות הרופאים הווטרינרים העבריים בה שימש כיו"ר בשנים 1922-1930. הוא נפטר בשנת 1944, בגיל 62.

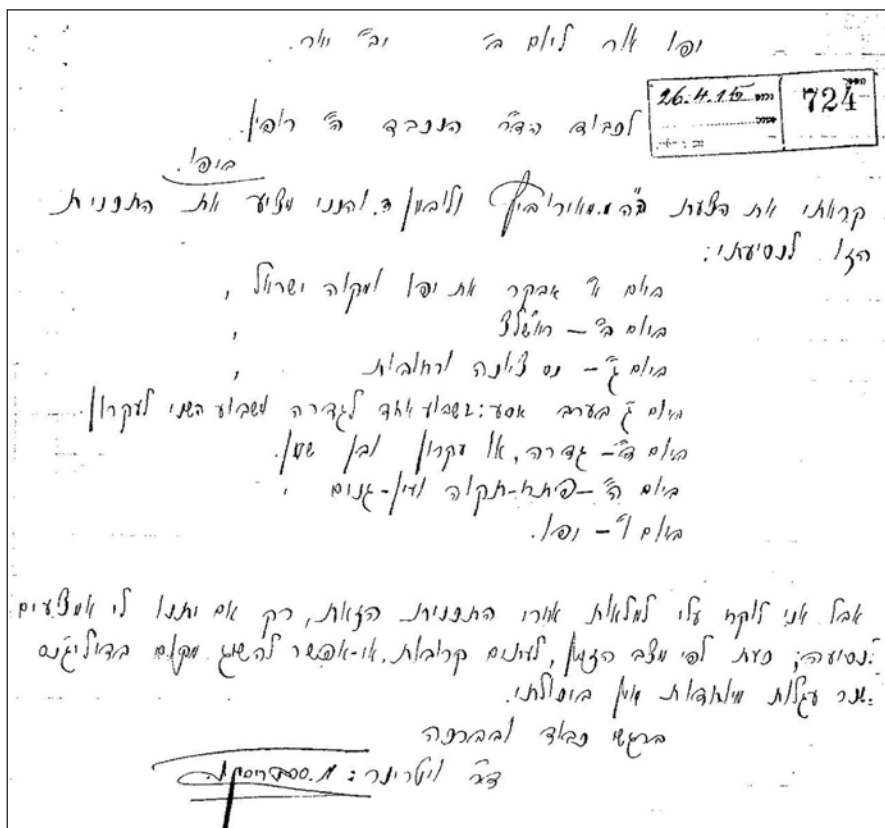
ד"ר משה כספי (סרברסקי), המשתתף השלישי באסיפה בבת-גלים, החל לעבוד בא"י בשנת 1914. הוא נולד בבור (אוקראינה) בשנת 1885. לאחר ביה"ס היסודי וחינוך מסורתי,

ספרו "המקנה במשק" שעסק באנטומיה של חיות בית, ההיגינה שלהן ומבחר מחלות. בשנת 1939 הופיע חלקו השני של ספר, שעסק בבעיות הרבייה, ההמלטה והטיפול בוולד. ד"ר פרוינד ראה בהסברה חלק חשוב מעבודת הווטרנר וכתב עשרות מאמרים, גם לאחר יציאתו לגמלאות (1960), חלקם בחתימת "סבא של אמיר".

בשנת 1922 היה שותף להקמת סקצית הרופאים הווטרנרים שבמסגרת ההסתדרות הרפואית העברית, ואילו בשנת 1928 היה מהדוברים הראשיים באספה בה הוחלט על הקמת הסתדרות עצמאית (ה.ר.ו.י.). הוא כיהן כיו"ר ההסתדרות בשנים 1930-1939 והיה עורכו הראשון של "עלון הסתדרות הרופאים הווטרנרים" שהחל להופיע באפריל 1939 והפך עם השנים לרבעון "הרפואה הווטרנרית" (תמונה מס' 9).

בשנת 1941 נתמנה ד"ר פרוינד לרופא הראשי של "החקלאית" וזאת עשה ביד רמה ובהצלחה רבה; בין היתר, בהדברת מחלות הברוצלוזיס ("הפלה מדבקת") והשחפת בבקר - מחלות שממשלת המנדט הייתה אמורה לעסוק בהן. בשנת 1943 נפל בנו אלי בקרבות מלחמת העולם השנייה בסיציליה, בעקבות זאת פרוינד מצרף את שם הבן לשם משפחתו - אביאלי. בשנת 1946 הוא נוסע להולנד ומגייס את פרופ' פרנקל לסייע באספקת תרכיב נגד מחלת הפו"ט, אשר עד אז לא נמצא בשימוש בארץ. הוא מקדם את נושא פתיחת מכון וטרנרי מרכזי, וכבר בשנים מוקדמות מעלה את הצורך בפתיחת בי"ס לרפואה וטרנרית בישראל. עם הקמת המדינה מתמנה ד"ר פרוינד לעמוד בראש האגף לבעלי חיים במשרד החקלאות, האחראי גם על השירותים הווטרנריים. לפיכך הוא "הרופא הווטרנר הראשי" (CVO). לאחר צאתו לגמלאות, בשנת 1960, מופרדות שתי היחידות: "השירותים הווטרנריים ובריאות המקנה" הופכים ליחידה נפרדת במשרד החקלאות.

ד"ר פרוינד העלה את ישראל על מפת הווטרנריה העולמית; היה נשיא הכבוד של ה.ר.ו.י., וגם לאחר יציאתו לגמלאות תרם ביעוץ לארצות מתפתחות (ליבריה). תמיכתו המוקדמת של ד"ר פרוינד בהקמת בי"ס לרפואה וטרנרית בישראל הלכה והתחזקה במהלך השנים; כאשר

תמונה מס' 8: ד"ר סרברסקי-כספי לד"ר ארתור רופין
"ב באייר תרע"ה, 26.4.1915

הרופא הווטרנר היהודי הרביעי בא"י, אשר היה בדרכו לאסיפה בבית סמסונוב אך החמיץ אותה, היה **ד"ר שלמה (זיגמונד) פרוינד**.

ד"ר פרוינד נולד בשנת 1895 בעיר פניוביץ שבאזור שלזיה, גרמניה. בנעוריו רצה ללמוד רפואה, אך משהחליט לעלות ארצה העדיף ללמוד מקצוע שיוכל לתרום בו ליישוב הארץ ובחר ברפואה וטרנרית. את לימודיו סיים במינכן בשנת 1921. באותה שנה הוחלט ב"החקלאית" (שהוקמה בשנת 1919) להעסיק רופא וטרנר מוסמך ולא להסתפק ב"עוזר וטרנר". בהמלצת ד"ר רופין נבחר ד"ר פרוינד. הוא הגיע ארצה בדצמבר 1921 והתיישב עם משפחתו ביבנאל, שם קיבל דירת שני חדרים ואורווה לסוס ששימש ככלי רכבו. תוך עבודתו בגליל, בתנאים פרימיטיביים, למד את הבעיות הווטרנריות של האזור והארץ: בעיות קליניות, אפידמיולוגיות ומשקיות. לאחר ארבע שנים בגליל התחתון, עבר לתל-אביב שם המשיך לעבוד בישובי הסביבה מטעם "החקלאית" וכן לימד זואוטכניקה בבתי הספר החקלאיים בן-שמן ומקווה ישראל. הוא הרבה לכתוב בנושאים וטרנריים; עוד בשנת 1923 פורסמה סידרת מאמרים שלו בירחון "השדה" בנושא "הקרציות והמלחמה בהן". בשנת 1936 פורסם

חגגה ה.ר.ו.י. את יובל ה-50 להקמתה, בשנת 1972, תרם ד"ר פרוינד את מאמר הפתיחה: "חמישים שנה להסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל". המאמר הסתיים בברכה (תמונה מס' 10).

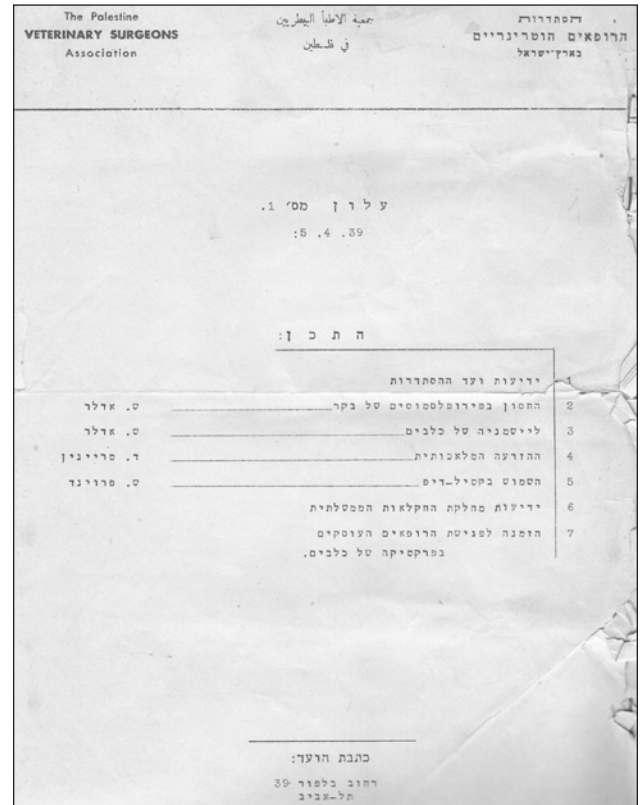
התעניינותו של ד"ר פרוינד במקצוע לא פגה מעולם; הסיפור הבא, שהובא לידיעתנו על ידי ד"ר עמי נריה בספרו "רפואה וטרינרית בארץ ישראל", ממחיש זאת – וכן את חוש ההומור שאפיין את האיש:

"יום אחד בא הפנסיונר פרוינד לבקר את הפנסיונר גבתי (שר החקלאות לשעבר). שואל גבתי: אתה עדיין עוסק במקצוע? כן, ענה פרוינד. פעם בחודש אני בא לספריה במכון הווטרינרי וקורא. האם יש חידושים? אומר לך, אם אני קורא משהו שאיני מבין – זה בוודאי חידושים!"

ד"ר פרוינד נפטר בשנת 1988 והוא בן 93. הוא נקבר ביבנאל.

החמישי בקבוצתנו הוא ד"ר יעקב נריה (קבקביץ), שעלה ארצה והחל עבודתו בה כווטרינר בשנת 1922. יליד 1892 בעיר לומז'ה שבפולין, החל לימודיו הווטרינריים בוורשה בשנת 1912. בשנת 1915 הועברה האוניברסיטה לנובוצ'רקסק (רוסיה) בגלל המלחמה; לאחר הפסקת לימודים לשלש שנים, שבמהלכן עבד בבית המטבחים בלומז'ה ועסק בפעילות ציונית ותרבותית-חברתית מסועפת, השלים נריה את לימודיו בנובוצ'רקסק וקבל שם את הדיפלומה בשנת 1919. תחילה עבד במקצועו כרופא ממשלתי בלומז'ה, אח"כ בנר

בוגרודאק (מחוז ויל'נה) ובשנת 1921 בצבא פולין, כשהוא מוכתר בתואר "Podporucznik". בפברואר 1922 הגשים את חלומו מנוער ועלה ארצה. כעבור חודשים ספורים קיבל עבודה ב"החקלאית" במחוז יהודה ובסביבות ירושלים. בשנת 1925 יצא להשתלמות בזואוטכניקה באיטליה וגרמניה, ולאחר שובו שימש כמדריך זואוטכני-ווטרינרי במשקים, מטעם תחנת הניסיונות של ההנהלה הציונית. בשנת 1930 עבר למגדאל ומשם, כעבור שלש שנים, לכפר מל"ל – והיה לרופאה של "החקלאית" באזור

תמונה מס' 9

כאשר בשנות השכושים פרצה בדיר העגלות בדגניה ג' מגיפת הפסטורלה, איבחו ד"ר שפירא נכוחה את המחלה, אך לאישור האיבחון נאלץ להעביר פגרים לבית-החולים „הדסה” בתל-אביב, ושם, דומני ע”י ד”ר קרפלוס, בוצעו הניתוחות שלאחר המוות ואושר האיבחון הקליני.

כיום שונה מצבנו משהיה בשנים עברו; ממתי מספר היינו בחמישים שנה ל„גוי גדול”, מצויים פרופסורים ואנשי מחקר במסגרת המכון הווטרינרי ומוסדות מחקר אחרים, קיים מחקר ברמה גבוהה למדי, ואף כי המצב עדיין אינו משיב רצון לחלוטין, נראה שאנו מוכנים להתבססות מדעית ורוחנית, הקמת מוסדות הוראה ומחקר.

ברכתי שהכנס המאה של הסתיונותנו יתקיים במגרשי בית-הספר הווטרינרי הגבוה, בנוכחות מאות חברים למקצוע, אשר רובם סיימו חוק לימודיהם בארץ.

תמונה מס' 10

באסיפת היסוד שאותה יזם עם סמסונוב. הוא שימש כמזכיר ההסתדרות מיום הקמתה ועד 1939, כאשר נבחר ליו"ר, תפקיד בו כיהן עד יום מותו, בשנת 1945, כשנפגע ע"י רכב צבאי בריטי בדרכו למשק, והוא בן 53.

מאז ינואר 1942 ערך נריה את ששת הקבצים שהיוו את השלב השני של הרבעון "רפואה וטרינרית". המשמעות של פעילות זו, רוחב היריעה והמאמץ המקצועי והארגוני – וזאת, במסגרת ארגון שמספר חבריו באותה עת פחות מתשעים! – מתחוורת כאשר מעיינים בתוכן העניינים של אחת מהחבורות (תמונה מס' 11).

היום, 47 מכם מסיימים את לימודיהם, מקבלים תעודותיהם ומצטרפים לעם הרב של כאלפיים רופאים וטרינרים שבישראל. ביום זה ראוי כי תיזכר ראשיתה של השלשלת שאתם ממשיכה.

פתחנו בג'יימס האריטו וג'ון דוליטל ובשנת 1922 – כאשר היו בארץ זו, סך הכל 17 רופאים וטרינרים, ובהם שבעה יהודים. בחמישה מהם פגשנו.

נסיים ב־2011, כאשר מספר הווטרנרים בארץ מגיע לכשלוש-מאות מונים (X300!!) לעומת 1922, ובדברים שנאמרו, כנראה, לפני כ־2200 שנה, אך עומדים בתוקפם כאילו נולדו זה עתה:

וְהִיא רֵאשִׁיתָךְ מִצֶּעֶר, וְאַחֲרֶיהָ, יִשְׁגָּה מֵאֹד. (איוב ח', 7).

*

סקירה זו לא הייתה אפשרית ללא הסתמכות על נתונייהם של שני מקורות, שפורסמו בתמיכתו של שלמה דורי, מייסדו ומנהלו הראשון של מוזיאון הרפת הישראלית, קבוץ יפעת: 1. עמי נריה (2001) "רפואה וטרינרית בארץ ישראל – חמישים שנות רפואה וטרינרית, 1917-1967".

Ami Neria (2001). Veterinary Medicine in Eretz Israel – Fifty Years of Veterinary Medicine, 1917-1967.

2. דוד מלצר (1995), "ההיסטוריה של הרפואה הווטרנרית בארץ-ישראל בשלהי התקופה העותומאנית (1870-1917)". עבודת גמר מוגשת כמילוי חלקי של הדרישות לשם קבלת תואר דוקטור לרפואה וטרינרית, בי"הס לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, האוניברסיטה העברית ירושלים.

David Meltzer (1995). The History of Veterinary Medicine in Israel During the Last Phase of Ottoman Period (1870-1917).

רפואה וטרינרית	
קובץ	
יו"ל ע"י הסתדרות הרופאים הווטרנריים בארץ-ישראל	
אר"א תש"ג	תל-אביב
1943	פברואר 1943
ה ת ו ב ן :	
מאת המערכת:	
1	א. לשאלת העקרונות . . . . .
2	ב. היין-חשבון של השירות הווטרנרי בקפריסין . . . . .
2	ג. לשאלת ממלאי-מקום לרופאי בתי-המטבחים . . . . .
מאמרים מקוריים:	
3	ד"ר מ. זולמן – נוירופולוגיה ופיסיוולוגיה של בלוטת החלב . . . . .
15	ד"ר ב. ש. לויין וד"ר י. שטיין – על היסוד נגד גחלת ע"י תרכיב בלתי נגישי . . . . .
22	ד"ר י. צרנומורץ-התימורהית של הפירופל, השמעת «Babesine» על הפירופל של הבקר . . . . .
27	ד"ר י. פריבר – הפלה מביקת מחמת מוגדת-הגיפה . . . . .
30	ד"ר מ. פרוק – היטימנים בחזנת הבקר . . . . .
36	ד"ר א. לוסיטיק – על הזיהום בסאלמונאלה (פרטיסוס) בין העופות . . . . .
41	ד"ר ג. נובל – עקרית שינוי אצל בעלי חיים לפי התלמוד . . . . .
מהוך המעשה:	
42	ד"ר ש. צרנומורץ – מצוינת Nuttalia Equi ו Babesia Cobelli אצל הסוס . . . . .
43	ד"ר ת. גורוביץ – תשיבות מלח-הבישול בחזנת אוכלי-בשר . . . . .
44	ד"ר י. נריה – שטוביטן מהוסך . . . . .
מן הספרות הווטרנרית:	
סיבות העקרונות מפורטות ורישיות, שלוט אור – 46; עצינת השילית, פינצ'ר – 47; השמעת גורמים שונים על החלב של החצמדה בבדיקת ההפלה-המדבקת – 48; מקרה בלתי רגיל של מחלת מוגדת-הגיפה והצעה לרישוי חיימי, שלמה ודניאל – 48; ברונצאלוויס בסוסים – 48; תגובה לטויריקולין בבקר, שמקורה ביותום במתגי שחפת מ־Typ. humanus, גילסן ופילם – 49; רגישות עשיתי הפרות לסרטן, סוס – 49; העברת יבלות בבקר, בולגרי – 49; דלקת הקרנית המדיבקת, רוי – 50; זחוי הקרציות, קארטן – 50; חורשה מלאכותית בעדרי בקר במדינת ניו-יורק, ברטס – 50; הדין וחשבון של השירות הווטרנרי בקפריסין בשנת 1938 – 51.	
לשוננו ברפואה הווטרנרית:	
51	ד"ר י. רובינשטיין – גחלת, גמרה, פחמת . . . . .
53	באור המונחים . . . . .
בקורת:	
56	ד"ר מ. זולמן – תורת המילדות מאת ד"ר א. סובסקי . . . . .
74-57	מדור אירגוני . . . . .
57	ד"ר י. נריה – מצב הווטרנריה בארץ-ישראל . . . . .

העורך: ד"ר י. נריה ועד ההסתדרות: תל-אביב, תבת דאר 4007	
כפר מליל, טלפון 16 רעננה יו"ר ההסתדרות: כפר מליל, טל. 16 רעננה	
מ ז כ י ר ו ת : תל-אביב, רחוב פינסק 8	

תמונה מס' 11

השרון. תחילה, חמור משמש לו לרכב; עם הרחבת האזור – עבר לנסיעה במכונית.

מאז עלייתו היה נריה פעיל בהדרכה, הרצה לבוקרים ופרסם מאמרים מקצועיים בעיתונות החקלאית אודות מגוון רחב של מחלות מקנה, הזנה וזואוטכניקה. הוא תרם חידושי לשון לטרמינולוגיה המקצועית. ד"ר נריה היה פעיל בקידום הקמתה של הסתדרות הרופאים הווטרנרים והשתתף

היסטוריה קצרה של דבר הבקר בארץ ישראל

א' פרידגוט

החטיבה לוירולוגיה, המכון הוטרינרי ע"ש קמרון

בקר נוספים שרעו בצפון הארץ, ולעוד עדר בגדה המערבית. ביעור המחלה – ע"י השמדה, הגבלת תנועת בע"ח וחיסון מקיף – הושלם עד אוגוסט 1983. חיסון בקר הופסק ב-1989. בצאן חיסון בתרכיב דבר בקר נמשך כדי להגן עליהם מפני מחלת דבר הצאן, אך הוחלף ב-2006 לחיסון בתרכיב דבר צאן הומולוגי. עם השלמת סקר סרולוגי מקיף שנערך ב-2009 ו-10, ישראל הוכרה ע"י הארגון העולמי למגיפות בע"ח (OIE) כחופשייה מנגיף דבר הבקר. ב-2011 ארגון המזון העולמי ו-OIE הכריזו יחד על ביעור דבר הבקר מהעולם.

מאמר זה מביא תמצית של היסטוריית דבר הבקר בארץ ישראל בין השנים 1894 עד 1983. המקורות הזמינים הראשונים לגבי המחלה בארץ מתארים התפרצויות במושבה ראשון לציון ב-1984 ובמקווה ישראל ב-1985. התפרצויות נוספות אירעו ב-1903, 1913, 1915, 1926 ו-1927. ההתפרצות הנרחבת של 1926-1927 החלה במחוזות של טבריה, שכם ורמלה ונקשרה לנוכחות המחלה באזור דמשק. לאחר 55 שנה המחלה הגיחה שוב. בשבוע הראשון של שנת 1983 היא התגלתה בעדר בקר לבשר סמוך לגבול עם לבנון והתפשטה ל-8 עדרי

קביעת הפרוגנוזה של כלבים וחתולים עם פגיעה כלייתית חריפה

ג' שגב

בית הספר לרפואה ווטרינרית של שם קורט, האוניברסיטה העברית בירושלים, ישראל

סיבוכים נלווים, הגורם הראשוני שהביא לפגיעה הכלייתית והטיפול הזמין. שני הגורמים המשמעותיים ביותר הקובעים את אופי הפגיעה הכלייתית (הפיכה או בלתי הפיכה) הם עוצמת הפגיעה והגורם הראשוני לה. גורמים אלו, יחד עם פרמטרים אחרים, קובעים את הפרוגנוזה לטווח הקצר, אך הינם משתנים עיקריים גם בקביעת הפרוגנוזה לטווח הארוך. מאמר זה סוקר בקצרה את המינוח הרפואי העדכני, הפתופיזיולוגיה והטיפול בפגיעה כלייתית חריפה, ומתרכז במידע הקיים בספרות הוטרינרית המסייע לקלינאי בקביעת הפרוגנוזה בחולים עם מחלת כליה אקוטית בכלבים וחתולים.

פגיעה כלייתית חריפה, שתוצאתה אורמיה אקוטית, קשורה בתחלואה ובתמותה גבוהים. מצב זה דורש טיפול נמרץ הכרוך לעיתים קרובות בעלויות טיפול גבוהות. נכון להיום, לא קיים כלי אשר בעזרתו ניתן לחזות את התוצאה הסופית של פגיעה כלייתית אקוטית בכלבים וחתולים. עם זאת, מידע על סיכויי הצלחת הטיפול הוא נתון מכריע בהחלטת הבעלים על התחלת טיפול, סוג הטיפול (רפואי או דיאליטי) ומשכו. ישנם גורמים רבים אשר קובעים את התוצאה הסופית של הטיפול והפרוגנוזה לטווח ארוך בבעלי חיים עם פגיעה כלייתית אקוטית. אלו כוללים את חומרת הפגיעה, מחלות רקע נוספות,

סקירה על האפיון המולקולארי של נגיף דבר חזירים קלאסי (CSFV)

ה' צ'נג, ה"ו כאו, ז"י וו, י"ד כוי

המכללה למדע וטכנולוגיה ביולוגיים, אוניברסיטת היילונגג'יאנג לחקלאות, דא-צ'ינג, סין

גדול המקדד לחלבוני הנגיף ומשני קצוותיו אזורים אשר אינם מקדדים לחלבונים 5'NTR ו-3'NTR. במהלך העשור האחרון הושגה התקדמות רבה באפיון המולקולארי של הנגיף ובלמעלה משלושים בידודים זוהה הרצף שלו. יחד עם זאת, מבנה הגנום ותפקודי החלבון שלו עדיין טעונים הבהרה. בסקירה זו אנו מציגים את האפיון המולקולארי וכיווני מחקר עתידיים אפשריים.

דבר חזירים קלאסי היא מחלה המופיעה ברשימת המגפות של הרשות הבינלאומית למחלות אפיוזואוטיות. היא מחלת חזירים חשובה, מדבקת מאד ובמקרים רבים גם קטלנית, עם השלכות כלכליות נרחבות. הגורם למחלה זו הוא נגיף דבר חזירים קלאסי. נגיף זה העטוף במעטפת שומנית משתייך למשפחת פלאוורידה למין פסטיורוס הוא בעל חומצת גרעין RNA חיובית ובלתי מקוטעת. מבנה הגנום מכיל אזור

התפרצות קטלנית של זיהום בנגיף פרוו בכלבים: זיהוי ראשון של נגיף פרוו מסוג CPV-2c בישראל וספטיסמיה על רקע חיידק אשרישיה קולי ודלקת קרום המוח

ר' ניבי¹, ש' כהאן¹, ש' פרל², א' קרניאלי³, א' קרניאלי³, א' ארוך¹

¹בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, הפקולטה לחקלאות מזון וסביבה ע"ש רוברט סמית, האוניברסיטה העברית, רחובות, ישראל
²החטיבה לפתולוגיה, המכון הווטרינרי ע"ש קימרון, בית דגן, ישראל
³קרניאלי בע"מ רפואה וביוטכנולוגיה, קריית טבעון, ישראל

אנליזת PCR מדגימת דם ב־EDTA זיהתה נוכחות דנ"א של נגיף פרוו חדש שזוהה לאחרונה, מסוג CPV-2c. חמישה מבין ששה גורים נוספים בשגר סבלו מאותם סימנים קליניים, המתאימים לנגיעות בנגיף הפרוו ומתו למרות טיפול שגרתי באשפוז. יתרה מכך, שני גורים אף הציגו סימנים נוירולוגיים דומים. השגר כולו חוסן פעמיים, בגיל 6 שבועות, ושוב, יומיים לפני הופעת הסימנים הקליניים. כשל חיסוני עקב נוכחות נוגדים אימהיים ככל הנראה אחראי לכשל של החיסון. בנוסף, יעילות נוגדנים אמהיים המועברים לגורים מאימהות שחוסנו בזני פרוו אחרים בהגנה כנגד הזן החדש שלעיל מצויה במחלוקת, וייתכן שאלו אינם מספקים הגנה כנגד זיהום בנגיף CPV-2c ונוכחותם אף תרמה לעליה בסיכון של הגורים להידבקות בזן זה. זהו התיעוד הראשון של זן נגיף הפרוו CPV-2c בהדבקה בכלבים בישראל, וכן התיעוד הראשון של דלקת חיידקית של קרום המוח על-רקע אשרישיה קולי בכלב עם מחלת פרוו.

גורת כלבים מגזע קנה קורסו איטלקי הגיעה לביה"ח הווטרינרי האוניברסיטאי מייסודה של האוניברסיטה העברית בירושלים, עם תלונה על הקאות ושלשולים ריריים ואבחנה משוערת של הדבקה בנגיף פרוו. בדיקות דם בעת הקבלה הראו על לויקופניה חריפה. הגורה אושפזה וטופלה תוך-ורידית בנוזלים, אלקטרוליטים, גלוקוז, אנטיביוטיקה, ובאלבומין הומני ונוגדי הקאות. במהלך האשפוז ניכר שיפור קליני עם חזרה לתחום הייחוס של ספירת הלויקוציטים. עם זאת, ביום החמישי לאשפוז הופיעו סימנים נוירולוגיים, במקביל להיפוגליקמיה שלא הגיבה לטיפול תוך-וריד בדיקסטרוז. הכלבה הומתה לבקשת הבעלים. אנליזה ציטולוגית של נוזל עמוד שדרה הראתה מנינגיטיס בקטריאלי עם נוכחות מתגים בתוך נוטרופילים. נתיחה שלאחר המוות, כולל היסטולוגיה, הראתה מנינגואנצפאליטיס חיידקי עם נוכחות מתגים. מנוזל השדרה, כמו גם מהריאות, הכבד והטחול, בודד חיידק אשרישיה קולי בעל עמידות רחבת-טווח לאנטיביוטיקות. החיידק ככל הנראה התפשט סיסטמית על רקע אלח דם.

טפילי מעיים בכלבים בכלביית מחסה וגורמי סיכון הקשורים באחזקתו במתקן

א' אורטונו, ח' כאסטלה

פרזיטולוגיה ומחלות טפילים, המחלקה לבריאות בעלי חיים ואנטומיה, הפקולטה ללימודי וטרינריה, האוניברסיטה העצמאית
בברצלונה, בלאטרה, בברצלונה, ספרד

שנוגע למתקן, היו שימוש בחומרים לא פורוסיביים או מערכת ניקוז יעילה ובאשר לתחזוקה, שימוש בחומרי חיטוי מתאימים. לפיכך, יש לבצע במתקן בדיקות צואה באופן שגרתי כדי לוודא איזה טפיל נמצא ובהתאם לכך באיזה חומר חיטוי להשתמש ואיזה טיפול תילוע לבצע. מידע זה יכול להיות יעיל בקביעת תכניות טיפול בריאותי בכלביות מחסה ואסטרטגיית פיקוח נגד זיהומים בטפילים.

במסגרת תכנית הטיפול הרפואי המופעלת בכלביות מחסה בברצלונה - קטלוגיה, צפון-מזרח ספרד, נעשתה הערכה של זיהוי טפילי מעיים וגורמי סיכון הקשורים למתקן ולדרך ניהולו, במטרה לשפר את היעילות של אסטרטגיית הפיקוח. לצורך זה נאספו 544 דוגמאות טריות של צואת כלבים. השכיחות במדגם כולו הייתה 61.8%, כאשר *Giardia spp.* היה הטפיל הנפוץ ביותר. התוצאות שלנו הראו שהגורמים החשובים ביותר לצמצום שכיחות הטפילים במחסה, במה

שיחזור תלת מימדי של הקיבה והמעיים של ארנב ניוזלנדי לפי הדמיה טומוגרפית ממוחשבת

מ"א דיין, כ' בסולוק

המחלקה לאנטומיה, הפקולטה לרפואה וטרינרית, אוניברסיטת סלצ'וק, קוניה, תורכיה

הפנים הגדול ביותר ($p < 0.05$) בהשוואה לקיבה ולמעיי העיוור ואילו המעי העיוור היה בעל הנפח הגדול ביותר ($p < 0.05$) בהשוואה לקיבה, למעי הדק והמעיי הגס. חלקם של הקיבה, המעי העיוור והמעיים משטח הפנים הכללי של מערכת העיכול היה 11%, 39% ו-48%, בהתאמה. הנפח של הקיבה, המעי העיוור והמעיים מכלל נפח מערכת העיכול היה 17%, 59% ו-23%, בהתאמה. במבט מהצד, נצפתה הקיבה בחלק הקדמי של חלל הבטן, המעיים נמצאו במרכז (median line) והמעיי העיוור מילא את שאר חלל הבטן. לסיכום: התוצאות שהתקבלו תוך שימוש בטכנולוגיה בה בוצע מחקר זה עשויה להוות בסיס למחקרים עתידיים ולגישה חדשה למדע האנטומיה.

מטרת עבודה זאת הייתה ליצור שיחזור תלת-מימדי של אברי מערכת העיכול, בהתבסס על הדמיה טומוגרפית ממוחשבת. לעבודה זו שימשו 16 ארנבים לבנים ניוזלנדים. נעשתה הדמיה טומוגרפית ממוחשבת בארנבים שהיו בצום ובהרדמה כללית, כשהם שוכבים על בטנם, תוך שימוש בחומר ניגוד שניתן אוראלית ורקטלית. הדמיות ציריות אוכסנו בתבנית DICOM והועברו לתקליטור. שחזורים תלת-מימדיים נעשו בעזרת תוכנת MIMICS® 12.1. אורך הקיבה, התריסריון, המעי הדק, המעי העיוור, התוספתן והמעיי הגס נמדדו לאחר המתת חסד של החיות. הנפח ושטח הפנים של האברים השונים של מערכת העיכול חושבו באופן אוטומטי בעזרת תוכנת המחשב. המעי הדק היה הארוך ביותר במערכת העיכול ($p < 0.05$). המעי הדק והמעיי הגס היו בעלי שטח

מבנה מקרוסקופי ומיקרוסקופי של גבשושיות (Papillae) הלשון של אריה צעיר

ב' טופרק, י' אולוסוי

מכון אטליק לפיקוח ומחקר וטרינריים, אנקרה, תורכיה

הלשון, בהשוואה לשכיחותן בצדדים. פקעיות טעם מעטות נמצאו באפיתל של החלק העליון של הגבשושיות דמויות הפטרייה. הגבשושיות בעלות השפה המוגבהת נמצאו בשני הצדדים של החלק האחורי של הלשון. בסך הכל נמצאו חמש גבשושיות כאלה. פקעיות טעם בגבשושיות בעלות השפה המוגבהת נצפו במגרעת הפנימית שלהן. פתחי בלוטות פון-אבנר (Von Ebner) היו בקרקעית המגרעת של הגבשושיות בעלות השפה המוגבהת.

גבשושיות הלשון הנמצאות על משטח הלשון העליון של אריה צעיר (בן חודשיים) נבדקו בבדיקה מקרוסקופית ומיקרוסקופית. אורך לשונו של האריה הצעיר היה 9 ס"מ ורוחבה 3.5 ס"מ. נצפו שלושה סוגי גבשושיות: דמויות חוטים, דמויות פטרייה וכאלה בעלות שפה מוגבהת. הגבשושיות החוטניות היו פזורות על כל המשטח העליון של הלשון. הגבשושיות דמויות הפטרייה היו מפוזרות בין הגבשושיות החוטניות והיו קטנות יותר מהן ויותר שכיחות סמוך לקצה

אגרת

מאת הוועד המרכזי של הרופאים הווטרינרים בישראל

דבר יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינריים בישראל בפרוס השנה החדשה

עמיתים וקוראים יקרים,

עיתון "רפואה ווטרינרית" יוצא לאור ברצף מאז תחילת שנות הארבעים ומביא לציבור הקוראים מידע מיקצועי רחב היקף בנושא הרפואה הווטרינרית בעולם בכלל ובישראל בפרט.

בכל שנותיו התמקד העיתון בעיקר בפעילות המדעית בארץ ובאזורים הקרובים לנו, ביטוי נרחב לכך ניתן בחוברות האחרונות. כמו כן נוספו מאמרים מדעיים מצוות רופאי בית הספר לרפואה ווטרינרית ע"ש קורט.

השנה מציינים בעולם 250 שנה להקמת בית הספר הראשון לרפואה ווטרינרית ושנת 2011 נקבעה כ"שנת הרפואה הווטרינרית".

ביה"ס הראשון לרפואה ווטרינרית נוסד בליון, צרפת, בשנת 1761 ושלש שנים מאוחר יותר, בשנת 1764, נפתח ביה"ס אלפורד בסמוך לפריס.

במאה ה-18 התפרצה מחלת דבר הבקר באירופה וגרמה לתמותה של כ-200 מיליון ראשי בקר. דבר זה היווה סכנה מוחשית להספקת הבקר ביבשת. לאור זאת, פנה לואי ה-16, מלך צרפת, לקבוצת אנשים ובראשם CLAUDE BOURGELAT להקים בית ספר לרפואה ווטרינרית בליון.

בית הספר החדש בליון הצליח לעצור את התפשטותה של מחלת הדבר באירופה, הצלחה זו הובילה לפתיחתו של בית הספר השני לרפואה ווטרינרית בצרפת.

בחוברת הנוכחית מופיעים הפירסומים הבאים:

1. "היסטוריה של הרפואה הווטרינרית בישראל" – פרופ' ארנון שמשוני.
2. "היסטוריה של דבר הבקר בישראל" – ד"ר אורלי פרידגוט.
3. הכרזתם של האירגונים הבינלאומיים ה-OIE, ארגון הבריאות העולמי לבעלי חיים, וה-FAO, אירגון החקלאות העולמי, על ביעור מחלת דבר הבקר.

התפרצות דבר הבקר האחרונה בישראל ארעה בשנת 1983 ומאז המחלה לא הופיעה בארץ. בהיסטוריה של האנושות, דבר הבקר הינה המחלה הראשונה, הפוגעת בבעלי חיים, שהוכחדה. לפניה הוכחדה מחלת האבעבועות השחורות הפוגעת בבני האדם.

הסתדרות הרופאים הווטרינריים בישראל עושה את כל המאמצים על-מנת שהרפואה הווטרינרית תמשיך להתפרסם באופן סדיר וברמה מקצועית גבוהה.

ברצוני להודות לד"ר טוביה וינר על מאמציו והשקעתו הרבים בעריכת העיתון ואשר הביאו להצלחתו ופתיחת האתר החדש.

עם פרוס השנה החדשה, שנת תשע"ב, אני מאחל לכל הרופאים הווטרינריים בישראל ומשפחותיהם שנת בריאות, הצלחה, פעילות מקצועית ענפה ושמירה על איכות המקצוע.

בברכת שנה טובה,

ד"ר יצחק סמינה – יו"ר

כלבת בישראל – עדכון

דר' דן דוד¹, דר' רוני עוזרי²

¹ מעבדה לכלבת מכון וטרינרי.

² שרותים וטרינרים.

ישראל אנדמית למחלת הכלבת. משנת 2004 ואילך, אנו מתמודדים עם זן כלבת חדש V7 באזור צפון הארץ. זאת על פי ממצאים אפידמיולוגים ומולקולארים. זן כלבת חדש זה, אשר בו **הכלב משמש מאגר ומעביר הנגיף** הינו בניגוד לזן שועל אשר היה נפוץ בארצנו לפני החלת חיסון אורלי.

בשנת 2011 ינואר – ספטמבר התגלו 26 מקרי כלבת, לעומת 33 מקרים בינואר – ספטמבר שנת 2010. מקרי הכלבת התרחשו בעמקי הצפון: הירדן, מעיינות, יזרעאל ובית שאן, וכן בגליל העליון ורמת הגולן. 24 מכלל המקרים זוהו עד אמצע חודש מאי שנת 2011, ואילו בהמשך, עד חודש ספטמבר, זוהו רק 2 מקרים נוספים בכלבים מרמת הגולן.

עמק המעינות ובקעת בית שאן נפגעו במיוחד בהתפרצות כלבת שנגרמה עקב חדירת בעלי חיים נגועים במחלה מגבול ירדן, וכן עליה בצפיפות תנים בזור זה.

בהתפרצות כלבת זו, התגלו 10 מקרים חיוביים – שתי כבשים ושלושה בני בקר בקיבוץ נווה איתן, ועגל בקיבוץ מעוז חיים. 4 מקרים נוספים בחיות בר – 2 תנים בקיבוץ מעוז חיים, גרית בכפר רופין וכן חתול משוטט בקיבוץ נווה איתן.

השרותים הוטרינרים ורשות שמורות הטבע דיללו תנים באזורי עמק המעינות ובקעת בית שאן, וכן העמיקו מתן חיסוני כלבת בבעלי חיים באזור הצפון. פעולות אלו הביאו לדיכוי התפרצות זו.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
 השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה
 השירותים הווטרינריים בשדה

סיכום אירועי כלבת, 1.01.11 – 15.08.11

מס' בדיקה	ת. בדיקה	ישוב	נפה	בע"ח	מס"ד
A00093925	03/01/2011	מעוז חיים	עפולה	תן	אירוע 1
A00095322	18/01/2011	אשדות יעקב מאוחד	טבריה	עגלה (רפת חלב)	אירוע 2
A00095469	19/01/2011			עגלה (רפת חלב)	אירוע 3
A00096026	25/01/2011	מנחמיה	עפולה	תן	אירוע 4
A00097401	09/02/2011	דישון	צפת	כלב	אירוע 5
A00097636	13/02/2011	ערערה	חדרה	כלב	אירוע 6
A00097946	16/02/2011	מרחביה	עפולה	תן	אירוע 7
A00098040	17/02/2011	כפר רופין-תל סהרון	עפולה	גירית	אירוע 8
A00098813	25/02/2011	עין חרוד מאוחד	עפולה	כלב	אירוע 9
A00099471	06/03/2011	ערערה	חדרה	סוס	אירוע 10
A00100898	22/03/2011	דישון	צפת	סוס	אירוע 11
A00101780	03/04/2011	שדמות דבורה	טבריה	גירית	אירוע 12
A00101926	04/04/2011	מעוז חיים	עפולה	תן	אירוע 13
A00103141	17/04/2011	מג'דל שמס, רמה"ג	צפת	כלב	אירוע 14
A00103358	21/04/2011	חוף צמח – מעגן	טבריה	תן	אירוע 15
A00103607	27/04/2011	עין קניא, רמה"ג	צפת	כלב	אירוע 16
A00103598	27/04/2011	נווה איתן	עפולה	טליה	אירוע 17
A00103758	28/04/2011			טלה	אירוע 18
A00103759	28/04/2011			עגלה (רפת חלב)	אירוע 19
A00104043	02/05/2011			פרה (רפת חלב)	אירוע 20
A00104041	02/05/2011			דישון	צפת
A00104047	02/05/2011	מעוז חיים	עפולה	עגל (רפת חלב)	אירוע 22
A00104401	05/05/2011	נווה איתן	עפולה	חתול	אירוע 23
A00105320	17/05/2011	נווה איתן	עפולה	עגלה (רפת חלב)	אירוע 24
A00108279	16/06/2011	עין זיוון/רמה"ג	צפת	כלב	אירוע 25
A00114102	15/08/2011	אפיק	טבריה	כלב	אירוע 26

סיכום: 7 כלבים, 1 חתול, 7 ראשי בקר, 2 ראשי צאן, 2 סוסים, 5 תנים, 2 גיריות

מועמדים חדשים להסתדרות הרופאים הווטרינריים בישראל

שם משפחה ופרטי	שנת לידה	ארץ לידה	שנת סיום לימודים	ארץ לימודים
ד"ר ברדה ויגל מרינה	1982	פרו	2007	פרו
ד"ר מסאלחה כרם	1984	ישראל	2010	רוסיה
ד"ר גלבוע אניאלה	1972	ישראל	2005	ישראל
ד"ר סובח פאדי	1984	ישראל	2010	גרמניה
ד"ר וייס אלכס	1973	ארה"ב	2011	ישראל
ד"ר בורסקי דניאל רן	1979	ישראל	2011	סלובקיה